

Lời giới thiệu

Trang viết, cuộc đời

- Trần Đình Nam⁽¹⁾ -

Có vẻ như tập sách này hoàn toàn xa lạ với lối viết thời thượng hiện nay: không yêu đương nồng nhiệt, không kì ảo, không bộc lộ cá tính một cách ồn ào. Nếu xét theo tiêu chuẩn của các bậc phụ huynh thì đây là một cuốn “sách sạch”, nó chứa đựng những điều tốt đẹp, là cuốn sách mẹ viết cho con. Bởi vậy điều quý nhất ở tập sách này không phải là văn chương mà là tấm lòng. Vâng, người viết đã trải lòng mình ra với nhân vật, với bạn đọc, không có sự làm văn, uốn éo câu chữ, chỉ có sự rung động chân thành. Cho nên, thật dễ hiểu khi ta bắt gặp những truyện không có cốt truyện rõ ràng, những truyện không có *chuyện* mà đơn giản chỉ là một tình huống, một cảnh ngộ, thậm chí có khi chỉ là một mùi hương. Hình ảnh một anh chàng bán than lam lũ thấp thoáng ngoài đê, một chuyến *picnic*, một chút dầm vật, một chút nuôi tiệc, thế là thành chuyện, thành những vương vấn ám ảnh mãi không thôi, có khi là cả một đời người – có cái gì đó giống như làn khói lam chiều trên mái rạ thời thơ ấu, chỉ là một làn khói nhẹ bỗng nhưng có sức níu giữ tâm hồn ta ở lại với quê hương như chiếc neo níu giữ con tàu trước những con sóng lớn.

(1) Nguyên Trưởng ban biên tập sách văn học - Nhà xuất bản Kim Đồng.

Vâng, có vẻ như tác giả là một người phụ nữ đa đoan, quan tâm đến mọi thứ, hệ lụy đến mọi thứ, từ chuyện người mù nuôi đứa con không phải của mình, chuyện người vợ cả không sinh đẻ của người đàn ông nọ, chuyện ông già bơm xe đạp cho đến những bông cỏ may nhỏ li ti... nhưng đã làm thức tỉnh một điều gì đó thật lớn lao đẹp đẽ của cậu bé nọ trong một chuyến *picnic*; hay loài hoa dành dành bình dị kia là hình ảnh tượng trưng của tình thầy trò, tình bạn.

Cuốn sách này chưa phải là tất cả những gì Trần Thiên Hương viết ra, nhưng chỉ với những trang viết này cũng đã hé lộ cho ta thấy một tấm lòng, một con người luôn sống thẳng thắn, giàu lòng yêu thương và trách nhiệm với gia đình, bạn bè và đồng loại, con người ấy, tâm hồn ấy có cái gì đó tựa như hoa cẩm cù. “Những bông hoa màu hồng tím nom như các ngôi sao tí hon ấy thường chỉ tỏa hương về đêm - một mùi hương kín đáo rất khó nhận ra.” (*Hoa cẩm cù*).

Hoàng tử đen

Không còn nhớ đứa nào trong đám con gái nhà 12 này đã đặt cho anh ta cái biệt danh kì ảo ấy. Mà kì ảo thật đấy chứ - ít nhất cũng là với riêng Diễm. Cả túp lều tranh nửa giữa đám nhà tầng nguy nga, cả những viên than đen nhánh xếp dọc vạt dê cỏ xanh rờn điểm xuyết vài đám hoa dại vàng ánh hoặc trắng muốt, cả gương mặt lấm li đen bụi than và sự xuất hiện đột ngột của anh ta...

Một ngày nào đó, đi học về bọn con gái thấy túp lều lạ gồm hai mảnh tranh nửa úp vào nhau trên bốn cái cọc chèn vênh ở bên kia đường, đối diện cổng khu tập thể. Một đồng than cám và những viên than còn ướt. Một dáng cao gầy trong bộ quần áo bảo hộ lao động màu tím than rộng lưng thùng lúi húi cạnh lều.

- Hừ, lại một thằng nhà quê nữa lên Hà Nội kiếm ăn. Từ nay bọn mình để xe phải cẩn thận đấy. Bọn này thường kiêm cả nghề “lính mổ”, hoặc “chân gối” gì đó.

Lợi “công tử”, thủ lĩnh của đám con trai, nói chắc như đinh đóng cột. Cả bọn gật gù tán thưởng nhận xét ấy. Chỉ riêng Diễm - cô bạn thân thiết của Thủy, em gái Lợi - là không nói gì. Dẫu rất nể tài học tiếng Anh của chàng học sinh chuyên ngữ con nhà giàu, Diễm chợt thấy khó chịu trước vẻ khinh miệt trong giọng nói của Lợi. Đi học bằng xe máy, tiền học thêm tiếng Anh mỗi tháng bằng cả tháng lương của mẹ Diễm, Lợi chẳng bỏ lỡ bất cứ cơ hội nào để tranh thủ tình cảm của cô bé hàng xóm. Mà thường lại bằng cách khoe mẽ.

Diễm chẳng nói chẳng rằng, dắt xe lên cầu thang. Anh chàng nắm than bên kia đường gọi trong cô một cảm giác buồn. Ít ra thì Diễm cũng còn được đi học và chưa phải tự mình kiếm sống như “người ta”... Ôi, cái bệnh hay mũi lòng chết tiệt. Mẹ biết chắc sẽ lại giễu cho mà xem.

Sau bữa đó, từ cửa sổ nhà mình ở gác năm, Diễm đã quen với hình ảnh anh chàng “nhà què” nọ. Vô tình, cô mừng khi anh ta bán hết đống than đã nắm. Bữa nào vắng người mua, cái cảnh anh ta ngán ngẩm thu dọn than vào trong lều trước khi đạp cái xe cà khở ra về khiến cô chẳng yên lòng chút nào. Buồn hơn cả là những hôm trời mưa sục sùi, chiếc lều cô đơn giữa màn mưa giăng thường nhắc Diễm thân phận của chủ nó. Mẹ bảo đâu đó ngoài đê quăng gần cầu Chương Dương có những nhà trọ rẻ tiền cho những người ở xa về Hà Nội làm ăn. Không người thân, không có sách vở để đọc, anh ta có thể làm gì khi trời mưa nhỉ?

Một buổi chiều Diễm và Thủy đang học bài thì có tiếng gõ cửa. Một đôi mắt lạ, một gương mặt rám nắng và một nụ cười lúng túng.

- Cho tôi gửi chỗ than. Mẹ bạn đã gửi tiền từ sáng. Chỉ chỗ tôi xếp luôn vào cho.

Diễm chẳng biết nói sao, cũng chẳng hiểu tại sao Thủy ngồi ở bàn bên lại nháy mắt xua tay. Hình như tối qua mẹ có nói gì đó về chuyện đã đặt loại than nhỏ, hợp với bếp nhà Diễm. Khi cô định giúp người bán than khiêng chiếc thùng gỗ, anh ta lắc đầu:

- Ấy, bản quần áo đấy! Cứ để mặc tôi.

Khiếp thật! Ngán ấy than, với hàng trăm bạc cầu thang vẫn thường làm Diễm thở không ra hơi mỗi lần đẩy xe lên! Diễm ái ngại hỏi khi anh ta đã xếp xong chỗ than:

- Anh có uống nước không ạ?

- Cám ơn, tôi vừa uống dưới quán rồi.

Không đợi người bán than đi khuất, Thủy vội nhảy ra đóng sập cửa và cầu nhàu:

- Sao Diễm liêu thế, để hấn vào cả nhà! Hôm nọ hợp bố mình đã phổ biến là các gia đình không được gọi người lạ lên mua hàng. Sợ lúc vắng vẻ, quần áo phơi ở hiên cũng bốc hơi ấy chứ.

Quả thật sự cảnh giác của bố Thủy cũng có lúc đúng nhưng không hiểu tại sao Diễm cứ thấy bác ấy lạnh lùng

và khó gấn. Hôm nay nữa Diễm lại im lặng, không biết phải nói sao với Thủy về cái cảm giác rất lạ khi qua khuôn cửa sổ Diễm nhìn theo bóng áo xanh rần ròi của anh chàng nắm than theo cầu thang xuống dần. Có gì đó thật tương phản với nước da xanh tái và đôi giày thể thao giá mấy trăm ngàn của Lợi.

Rồi số than ở cái lều bên kia đường hình như không đủ bán. Nhiều tối, Diễm thấy người nắm than phải đến thấp đèn làm đêm. Chỉ có một điều lạ là anh thường bắt đầu công việc khá khuya, khoảng 10 giờ. Qua cửa sổ, Diễm vui vui nghĩ rằng người đó sẽ chẳng bao giờ biết đến công “quảng cáo” của mẹ con Diễm.

Một hôm, cu Duy - đứa em trai nghịch ngợm của Diễm - chạy từ đâu về với một cái điều trong tay, mặt hớn hở vì món quà nó mơ ước từ lâu.

- Anh Lâm làm cho em đấy! Anh Lâm nắm than í mà.

Ra thế, tên anh ta là Lâm. Cũng hợp với người đấy chứ. Duy lại láu táu nói thêm:

- Anh Lâm bảo rất thích tủ sách nhà mình. Em đem cho anh ấy mượn, chị Diễm nhé?

Diễm đùa:

- Bảo anh ấy lên đây mà mượn!

Thằng Duy chạy vụt đi. Diễm không ngờ câu nói vô tình ấy sau này lại làm cô day dứt mãi.

* * *

Vài ngày sau, đi học về đến cổng Thủy cười cười:

- Diễm kia, tòa lâu đài của “Hoàng tử đen” đã bay về Phi châu rồi!

Diễm bàng hoàng. Quả là túp lều nắm than đã biến mất, chỉ còn trơ lại một đám đất đen đen. Không để Diễm kịp hỏi, Thủy thân nhiên nói thêm:

- Anh Lợi mình bảo dạo này có mấy thằng khả nghi vẫn lảng vảng gần cổng nhà bọn mình. Bọn nó hay ngồi ở quán nước bên kia đường. Gần Tết rồi mà. Bố mình báo cáo với phường. Thế là họ dẹp tất, cả quán nước lẫn lều nắm than.

Có một cái gì đó thật buồn khi Diễm nhìn vào gương mặt dửng dưng của Thủy và nghe Thủy nói. Thế là Lâm sẽ lại phải đi tìm một nơi nào khác dựng lều, và biết đâu lại gặp một người nào khác như bố Thủy xưa đuổi... Biết là mình vô lí, nhưng Diễm bỗng chạy vụt lên cầu thang, không nói gì với Thủy. Cô sợ bạn trông thấy những giọt nước mắt sắp lăn xuống.

Buổi chiều cu Duy từ dưới sân chạy lên mếu máo:

- Tại chị Diễm không cho anh Lâm mượn sách í, anh ấy bỏ đi rồi. Thế là em ứ có điều cánh dơi nữa đâu, chán thật.

Nhưng rồi mắt nó bỗng sáng lên:

- A, em nhớ ra rồi. Có khi mình sẽ tìm được anh Lâm đấy. Anh ấy kể với em là nhà anh ấy cũng ở Hà Nội, nhưng mà xa lắm. Anh ấy đi nắm than để nuôi bà đấy, buổi tối thì anh ấy cũng đi học. Bây giờ mình cứ tìm cái lều nắm than là thấy anh Lâm.

Không đến nỗi ngây thơ như đứa em sáu tuổi nhưng Diễm cũng có chung niềm hi vọng của em. Cô luôn để ý tìm trong đám đông trên đường phố một gương mặt quá cảm khó quên. Triển đề bên kia đường, hoa dại đã lại nở trắng muốt.

Thầy bói của lớp

- Giấy bút đây! Nào bây giờ cậu hãy vẽ một bức tranh gồm những thứ sau đây nhé: Một ngôi nhà, một ngọn núi, một cái cây, một cái giếng kèm theo một cái gầu, một cái va-li, ông mặt trời và cuối cùng là một con rắn.

Cái Mai đặt giấy bút trước mặt tôi rồi ra lệnh tràng giang đại hải như vậy. Tôi dậm hoảng:

- Nhà vẽ kiểu gì bây giờ? Lại còn va li nữa, nhà tớ làm gì có va li, đồ đạc toàn để trong tủ đứng cơ mà? Mà tớ sợ rắn lắm, biết vẽ nó thế nào bây giờ?...

Cái Mai sốt ruột cắt ngang:

- Cậu tối kiến thật đấy. Đã bảo vẽ đại khái thôi mà lại. Ai chả biết nhà cậu không có va li, nhưng muốn bói thì phải vẽ cả nó. Nhà thì vẽ thế nào cũng được, kể cả là cái hình chữ nhật. Còn con rắn, cứ ngoằn như một sợi dây là được, nhưng đừng có lấy thước mà kẻ đấy.